

Aanwijspprocedure gemeentelijke monumenten

Gemeentelijke monumenten: waardevolle sporen
uit ons verleden, ankerpunten in onze leefomgeving

Gemeente Leeuwarden

Behoud van cultureel erfgoed

Het landschap en de historische gebouwen om ons heen bepalen in sterke mate de sfeer en het karakter van onze dagelijkse leefomgeving. De gemeente Leeuwarden heeft aandacht voor het verleden als onderdeel van de ruimtelijke kwaliteit. Cultureel erfgoed zetten we in voor een betekenisvolle omgeving.

Wat is erfgoed?

Erfgoed is het geheel van verhalen, plekken, gebouwen en objecten die binnen een leefgemeenschap van generatie op generatie worden overgedragen. Erfgoed weerspiegelt de zich continu ontwikkelende waarden, overtuigingen, kennis en tradities die opeenvolgende generaties verbinden.

Wat is een monument?

Een monument is een onroerende zaak die deel uitmaakt van cultureel erfgoed. De overheid wijst beschermde monumenten aan om de toekomst van dat erfgoed zeker te stellen. Naast beschermde monumenten van landelijk belang, de rijksmonumenten, kan Leeuwarden ook zelf monumenten aanwijzen die van lokaal belang zijn. Dit zijn gemeentelijke monumenten.

Gemeentelijke monumenten

Uiteenlopende typen van onroerende zaken kunnen voor een beschermde status als gemeentelijk monument in aanmerking komen: gebouwen, bruggen en parken, maar bijvoorbeeld ook straatmeubilair of een onderdeel van een gebouw, zoals een gevelsteen. Ook historische structuren in het landschap, zoals een waterloop of een droogmakerij, kunnen gemeentelijk monument zijn, evenals ondergrondse (archeologische) resten. Roerende objecten (schepen en voertuigen) komen alleen bij hoge uitzondering in aanmerking voor de monumentenlijst.

Monumenten moeten voldoen aan selectiecriteria die zijn vastgelegd in de Erfgoedverordening gemeente Leeuwarden. Aan de hand van de criteria wordt bepaald of een gebouw, een ander onroerend object of een terrein de status van gemeentelijk monument verdient. Voor gebouwen wordt onder meer gekeken naar bouwstijl, mate van gaafheid, bouwtechniek en de aanwezigheid van waardevolle interieurs. Voor archeologische terreinen zijn bijvoorbeeld de staat van conservering en de wetenschappelijk-inhoudelijke informatiewaarde van belang. Wordt een monument beschermd, dan moet ten minste één van de criteria van toepassing zijn. Dit is terug te vinden in een zogeheten 'redengevende omschrijving' van het object, zodra het wordt voorgedragen voor aanwijzing.

Procedure aanwijzing gemeentelijk monument

De gemeente kan zelf het initiatief nemen om een procedure te starten voor het aanwijzen van een gemeentelijk monument. Het is ook mogelijk dat een belanghebbende hiervoor een verzoek indient. De aanwijzingsprocedure is vastgelegd in de Erfgoedverordening gemeente Leeuwarden. De procedure is weergegeven in een stappenplan.

Wat betekent de aanwijzing tot gemeentelijk monument?

Wanneer uw pand of terrein aangewezen wordt als gemeentelijk monument, betekent dit dat het cultuurhistorisch waardevol is. Voor nu, maar zeker ook voor toekomstige generaties.

Om de monumentale waarden te beschermen, heeft de gemeente regels opgesteld. Regels over wat wel en niet veranderd mag worden aan een monument en hoe deze veranderingen plaats mogen vinden. Het uitgangspunt hierbij is de bestaande situatie van het pand, object of terrein op het moment van aanwijzing.

Voorbescherming

Voorbescherming betekent dat de regels voor gemeentelijke monumenten van toepassing zijn. U heeft dan een omgevingsvergunning nodig als u iets aan het pand wilt veranderen. Hiermee wordt voorkomen dat op de valreep vóór de aanwijzing nog onherstelbare schade aan het pand, object of terrein wordt toegebracht. De voorbescherming van het pand, object of terrein geldt vanaf het moment dat de eigenaar en zakelijk gerechtigden, waaronder ook de hypothecaire schuldeisers (indien van toepassing), schriftelijk bericht ontvangen van het voornemen tot aanwijzing. De voorbescherming duurt tot het moment waarop het college een besluit neemt tot wel of niet aanwijzen van de bewuste onroerende zaak.

Veel gestelde vragen

Ben ik nu verplicht mijn pand in oorspronkelijke staat terug te brengen?

Nee, de bestaande situatie is het uitgangspunt voor de bescherming van het gemeentelijke monument en de instandhouding of het onderhoud. De gemeente kan u adviseren over duurzaam onderhoud. Voor regelmatige onderhoudsinspecties kunt u lid worden van de Monumentenwacht Fryslân.

Mag ik nog iets veranderen aan mijn pand of terrein?

Ja, u mag veranderingen aanbrengen aan een monument. U heeft daar meestal wel een omgevingsvergunning voor nodig. In de beschrijving van een gemeentelijk monument staan de waardevolle elementen omschreven waar rekening mee moet worden gehouden bij verbouwplannen. Vaak geldt de bescherming alleen voor het exterieur en de constructie van een monument; u bent in dat geval vrij om dingen in het interieur te veranderen, zolang het

niet om constructieve wijzigingen gaat. Soms geldt de bescherming ook het interieur. Het is in alle gevallen raadzaam om vooraf de gemeente te raadplegen.

Mag ik mijn pand nog uitbreiden, vergroten?

Uitbreidingsmogelijkheden worden geregeld in het omgevingsplan. Een monumentstatus verandert daar niets aan. Bij een verbouwingsplan zal worden gekeken naar de manier waarop er uitgebreid wordt. Houdt het plan voldoende rekening met de erfgoedwaarden? Een uitbreidingsplan is voor elk monument maatwerk.

Mag ik de functie van een monument nog wijzigen?

Bescherming als gemeentelijk monument heeft geen invloed op het gebruik van een pand. Het gebruik of de functie wordt geregeld in het omgevingsplan. Gaat wijzigen van het gebruik van een monumentaal pand samen met een verbouwing, dan is daarvoor meestal wel een omgevingsvergunning nodig.

Heb ik altijd een omgevingsvergunning nodig als ik iets wil veranderen aan mijn pand?

Nee, sommige werkzaamheden aan monumenten zijn vergunningvrij.

- Gewoon onderhoud is vergunningvrij. In de Erfgoedverordening gemeente Leeuwarden is een tabel (bijlage 4) opgenomen met wat onder gewoon onderhoud valt.
- *Let op:* blijven detaillering, profilering, vormgeving, materiaalsoort en kleur van het monument ongewijzigd, dan heeft u geen omgevingsvergunning nodig.

- *Let op:* bij gewoon onderhoud moeten aanpassingen wel voldoen aan de richtlijnen van de Stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg (Uitvoeringsrichtlijnen).
- Een inpandige verandering van een onderdeel van een monument dat uit het oogpunt van monumentenzorg geen waarde heeft, is vergunningvrij.

Wat als ik wel een omgevingsvergunning nodig heb?

Heeft u plannen en denkt u daarvoor een omgevingsvergunning nodig te hebben, dan is het raadzaam vooraf contact op te nemen met de gemeente. De omgevingsvergunning vraagt u aan via www.omgevingsloket.nl.

De gemeente toetst plannen, met als doel de monumentale waarden te behouden. De gemeente vraagt hiervoor advies aan de onafhankelijke monumentencommissie van Hûs en Hiem. Meer informatie over een omgevingsvergunning vindt u op de website www.leeuwarden.nl/monumentenzorg/.

Op de volgende websites kunt u informatie vinden die belangrijk kan zijn voor eigenaren van monumenten:

www.leeuwarden.nl

www.restauratiefonds.nl

www.degroenemenukaart.nl/nl/leeuwarden

<https://monumentenwachtfryslan.nl/>

www.monumentenzorgfryslan.nl

www.monumenten.nl

<https://omgevingswet.overheid.nl/home>

www.historischcentrumleeuwarden.nl

lokaleregelgeving.overheid.nl - Erfgoedverordening gemeente Leeuwarden

Kan ik een monument nog verduurzamen?

Ja, dit kan, soms ook zonder omgevingsvergunning. Houd bij het verduurzamen van uw pand wel rekening met de monumentale waarden van het pand. Het is raadzaam vooraf contact op te nemen met de gemeente. Zij kunnen u adviseren over verantwoorde duurzaamheidsmaatregelen en over subsidies en andere financiële regelingen. Meer informatie is te lezen op www.leeuwarden.nl/monumentenzorg/.

Is er ook financiële ondersteuning mogelijk voor onderhoud en restauratie van mijn pand?

De gemeente Leeuwarden heeft voor gemeentelijke monumenten een financiële regeling, het Leeuwarder Restauratiefonds. Voor niet-woonhuismonumenten bestaat ook een subsidieregeling van de Provincie Fryslân. Het Nationaal Restauratiefonds biedt, in samenwerking met de Provincie, ook de mogelijkheid tot een Cultuurfondshypotheek. Hierin kunnen ook duurzaamheidsmaatregelen worden meegefinancierd. Meer informatie over deze en andere regelingen is te lezen op: www.leeuwarden.nl/subsidie-monument/.

Wat kan ik van de gemeente verwachten?

Naast bovengenoemde financiële regelingen geeft de gemeente professioneel advies bij restauratie, onderhoud, verbouwingen en andere wijzigingen aan een monument. Ook kan de gemeente ondersteuning bieden bij het aanvragen van een omgevingsvergunning.